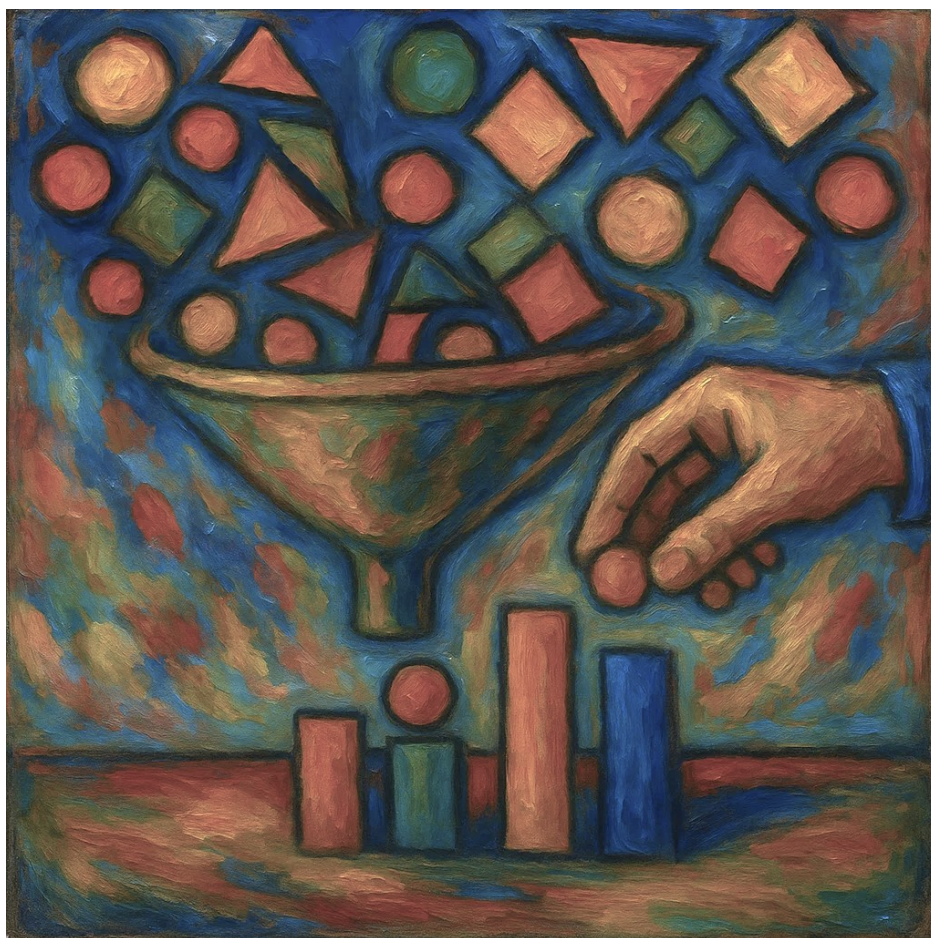

18.11.2025

Bistandprosentens død:

En analyse av hva norsk bistand går til

Eirik Mofoss

SAMMENDRAG

Aldri før har andelen norsk bistand som går til fattigdomsreduksjon og utvikling vært lavere. Stadig mer går til sikkerhetspolitikk, klima og andre tema enn fattigdomsreduksjon – og til Europa i stedet for verdens fattigste land. Her er to ulike måter å illustrere dette på, med omtrent samme resultat, basert på regjeringens budsjettforslag for 2026:

1. Tematisk utvanning: Hele 20 % av norsk bistand går til ikke-humanitær støtte til Ukraina (primært energi- og budsjettstøtte), 13 % til klima og miljø, 5 % til flyktningutgifter i Norge, og 4 % til noe ikke engang Finansdepartementet anser som utgifter (trygge kapitalplasseringer i Norfund). Da gjenstår kun **59 % av bistandsbudsjettet til tradisjonelle bistandstiltak**, deriblant innen helse, utdanning, likestilling, fred, menneskerettigheter, matsikkerhet og humanitært arbeid utenfor Europa.
2. Mer til globale fellesgoder: I 2023 anbefalte en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe (“Sending-utvalget”) et nytt rammeverk for bistand, hvor bistanden deles i to: “tradisjonell bistand” (den som har hovedfokus på fattigdomsreduksjon og utvikling i de fattigste landene samt humanitær bistand), og investeringer i globale fellesgoder.¹ I tillegg mente de at noe av regjeringens bistand ikke er bistand i det hele tatt (tiltak med lav utviklingsrelevans). Med utgangspunkt i dette bestilte Utenriksdepartementet en analyse fra Norad av bistandsbudsjettet for 2022 og 2023.² Basert på Norads metode har vi gått gjennom budsjettene frem til og med 2026, og finner at **kun 54 % av norsk bistanden nå går til utvikling, fattigdomsreduksjon og humanitær innsats** (“tradisjonell bistand”). Dette er over ti prosentpoeng lavere enn i 2022, og mest sannsynlig den laveste andelen i norsk bistandshistorie (på over 70 år).

Her følger en oppsummering av analysen for budsjettårene 2022-2026:

Andel av bistandsbudsjettet i hver av Sending-gruppens kategorier					
År	1a fattigdoms-reduksjon og utvikling	1b krisehjelp og stabilisering	2 globale fellesgoder for utvikling	3 lav utviklings-relevans	1 a+b ("tradisjonell bistand")
2022	42 %	22 %	22 %	14 %	65 %
2023	39 %	21 %	19 %	20 %	61 %
2024	37 %	20 %	22 %	21 %	57 %
2025	37 %	19 %	21 %	23 %	56 %
2026	35 %	19 %	20 %	26 %	54 %

Målet med denne analysen er å vise en trend i norsk bistand, der den vannes ut og i større grad brukes til globale fellesgoder og norske egeninteresser. Dette skjer nesten uten offentlig debatt, og uten noe vedtak fra Stortinget om ny retning. Om Norges forpliktelse til internasjonal solidaritet skal stå ved lag, må denne trenden stoppes og reverseres.

¹ “[Investerings i en felles fremtid](#)”, fra en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe ledet av forskningssjef Ole Jacob Sending ved NUPI (publisert 15. mai 2023)

² Se Norads svar på [oppdrag 29A-2023](#) fra Utenriksdepartementet: “Kategorisering av bistanden i tråd med Sending-utvalget sitt rammeverk” (2023)

Metode og antagelser

1. Tematisk utvanning:

Her presenteres først den enkleste måten å illustrere utvanning av norsk bistand, gjennom å trekke ut et fåtall budsjettposten fra regjeringens budsjettforslag for 2026:

- a. **Hele 20 % av norsk bistand går til ikke-humanitær støtte til Ukraina.** Totalt gir Norge 14,9 mrd. i sivil støtte til Ukraina hvorav kun en liten andel er humanitær bistand. Resten går primært til energi- og budsjettstøtte. Dette kommer fra kapittelpostene:
 - 159.73 Ukraina og naboland: 14,4 mrd. kroner (3,5 mrd. til humanitær bistand)
 - 165.72 Risikokapital Ukraina-fondet: 250 mill. kroner (se også 165.92 lenger ned)
- b. **13 % til klima og miljø,** basert på kapittelpostene: ³
 - 162.72 Fornybar energi: 1,02 mrd. kroner
 - 163.70 Miljø og klima: 1,54 mrd. kroner
 - 163.71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling: 232 mill. kroner
 - 165.73 Risikokapital Klimainvesteringsfondet: 250 mill. kroner (se også 165.91)
 - KLD: Bistandsbudsjettet inkluderer også diverse poster over Klima- og miljødepartementet sitt budsjett: 4,1 mrd. kroner (inkl. kap. 1482 post 1, 21 og 73 til Klima- og skogsatsingen, 1400.22 for sekretariatet for FNs klimakonvensjon og 1481.22 Kjernestøtte GGGI).
- c. **5 % til flyktningutgifter i Norge:**
 - 179.21: Her kommer hele beløpet fra kapittelposten for flyktningtiltak i Norge (spesielle driftsutgifter). Bevilgningen dekker visse utgifter til flyktninger og asylsøkeres opphold i løpet av det første året i Norge, samt helseforetakenes ekstraordinære utgifter til medevac-pasienter som evakueres fra Ukraina og Gaza, som Helse- og omsorgsdepartementet har ansvaret for.
- d. **4 % går til noe ikke engang Finansdepartementet anser som utgifter,** nemlig kapitalplasseringer “under streken” i Norfund. Disse kan ansees som trygge fordi Norfund i over tjuefem år har hatt positiv avkastning på sin kapital, og fordi statens kapitalinnskudd forsikres med en egen tapsavsetning (risikokapital) på 25-50 % (se detaljert omtale i eget notat om dette.⁴):
 - 165.90 Grunnfondskapital utviklingsmandatet: 1240 mill. kroner
 - 165.91 Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet: 750 mill. kroner
 - 165.92 Kapitalpåfylling Ukraina-fondet: 250 mill. kroner

Når disse enkle kategoriene trekkes fra gjenstår 53 % av budsjettet til resten av bistandsbudsjettet, deriblant innen helse, utdanning, likestilling, fred, menneskerettigheter, matsikkerhet og humanitært arbeid utenfor Europa.

³ En andel av bevilgningene på disse postene går til klimatilpasning eller har som formål å gi økt energitilgang til fattige, to kategorier som kan anses å være fattigdomsrettet. Ifølge Norads analyse i 2023 går majoriteten likevel til globale fellesgoder som tiltak for å redusere eller unngå klimagassutslipp. Se vedlagte regneark for anslag på fordeling for hver enkelt budsjettpost.

⁴ Les mer i notatet [Slik bør Norfund oppskaleres](#) (Langsikt, 17.06.2025)

2. Mer bistand går til globale fellesgoder:

I 2023 anbefalte en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe et nytt rammeverk for bistand, hvor de skiller mellom ulike kategorier av bistand:

- 1a) investeringer i fattigdomsreduksjon og utvikling,
- 1b) umiddelbar krisehjelp og stabilisering (ofte omtalt som humanitær bistand, eller tidligere nødhjelp),
- 2) investeringer i globale fellesgoder for utvikling.

Med utgangspunkt i disse gjorde Norad en analyse for Utenriksdepartementet av bistandsbudsjettet i 2022 og 2023.⁵ De legger til en ny kategori basert på det ekspertgruppen mener ikke egentlig er bistand:

- 3) globale fellesgoder med *lav* utviklingsrelevans.

I dette notatet presenteres tilsvarende analyse frem til og med 2026, som finner at neste år vil kun 54 % av norsk bistand gå til utvikling, fattigdomsreduksjon og humanitær innsats. Dette er mest sannsynlig den laveste andelen i norsk bistandshistorie siden norsk bistand ble opprettet i 1952. Resten går til globale fellesgoder med noe (20 %) eller lav (26 %) utviklingsrelevans.

Fra tabellen i sammendraget ser vi at kategori 1a faller fra år til år, 1b og 2 er ganske stabile men faller noe, mens kategori 3 – det som anses å ha lav utviklingsrelevans – øker jevnt.

2.1 Vedlegg: selve analysen

Et regneark med dette notatets analyser er tilgjengelig her:

<https://bit.ly/vedlegg-budsjettanalyse-2026>. Dette inkluderer bevilgninger per kapittelpost, fordeling av de ulike postene per kategori (vekting), og hvordan beløpene da fordeles. Andre tabeller brukt i notatet finnes også igjen i regnearket.

2.2 Merknader til metode:

1. Analysen av ulike års bistandsbudsjett baserer seg på ulike versjoner av budsjett, alt fra regjeringens forslag (Prop. 1 S), faktisk regnskap, forslag til RNB og vedtatt RNB. Dette skyldes kun praktiske årsaker, nemlig at analysen for ulike år har blitt gjort på ulike tidspunkter, med de da nyeste tilgjengelige tallene.⁶ For noen år er det liten forskjell på forslag til budsjett, RNB og endelig regnskap, mens for andre år er forskjellene store (f.eks. i 2022 da krigen i Ukraina brøt ut, og både inntekter og utgifter endret seg betydelig. Her er endelig regnskap brukt).
2. I hovedsak bygger kategoriseringen av budsjettposter og bistandsmidler (se 2.1 og vedlagte regneark) på kategoriseringen som Norad laget på oppdrag for UD etter Sending-gruppens rapport (oppdrag 29A-2023), med en detaljert og tidkrevende

⁵ Se Norads svar på [oppdrag 29A-2023](#) fra Utenriksdepartementet: "Kategorisering av bistanden i tråd med Sending-utvalget sitt rammeverk" (2023)

⁶ Mer detaljert: for 2026 er regjeringens forslag brukt, for 2022 endelig regnskap (faktisk bruk av midler), for 2023 og 2024: Stortingets vedtak i RNB, og for 2025: regjeringens forslag til RNB (dog uten betydelige endringer gjort i Stortinget). Dette står også i tabellen under 2.3 og i vedlagte regneark.

gjennomgang av bevilgningene per budsjettpost. Det er en forenklet antagelse å bruke samme kategorisering og fordeling av midler for bistandsbudsjettene for 2024, 2025 og 2026 som Norad gjorde for 2023. En del budsjettposter har nemlig fått endret innhold siden den gang, som kan påvirke hva som er riktig fordeling av den enkelte post per kategori. Noen poster er også avviklet eller slått sammen (feks kap. 153). Dette er ikke justert for med mindre spesifikt kommentert under, men utgjør relativt små forskjeller.

3. Støtten til Ukraina har vokst betydelig i perioden analysert, og spesielt den ikke-humanitære delen (ca tre fjerdedeler av sivil Ukraina-støtte siste par år). Fordi denne vurderes å ha som formål å bidra til fred og trygghet i Europa, ikke primært hjelpe mennesker i krise, så er budsjettposten "159.73 Ukraina og naboland" delt i to; en med humanitær støtte som videreføres i kategori 2, og en med ikke-humanitær støtte (primært energitiltak og budsjettstøtte) som har blitt kategori 3.
4. Kapittel 165 sine poster om Norfunds Ukrainamandat (nye i 2025, da under kap. 162) settes av tilsvarende grunn til kategori 3.
5. Fra 2026 er kap.post 153.72 Bærekraftige løsninger og vertssamfunn (vurdert av Norad å være som 50/50 fordelt kategori 1a/1b i 2022-2023) i hovedsak flyttet til kap.post 159.70 Midtøsten og Nord-Afrika, som av Norad ble kategorisert som 100% 1a. På grunn av dette, samt endringer i hva spesielt midler til Palestina brukes på etter 7. oktober 2023, justerer vi for 2026 fordelingen til 75/25 kategori 1a/1b.
6. Som følge av endringene her, primært endringen for Ukraina-støtte (merknad b), gir vår analyse noe annerledes fordeling på kategorier i 2022 og 2023 enn Norads egen analyse. Norad fant at hhv 68 og 72 prosent gikk til kategori 1, mens analysen her kommer frem til 65 og 61 prosent. Dette skyldes at Ukraina-støtten i 2023 økte kraftig og på bekostning av andre deler av bistandsbudsjettet.

2.4 Størrelsen på bistandsbudsjettet over tid

Et mulig forsvar av trenden vist i denne analysen er at vekst i bistandsbudsjettets størrelse kan tillate at det fordeles på stadig flere temaer, uten at det går mindre til fattigdomsreduksjon og utvikling. Dette stemmer imidlertid ikke. Fra 2022 til 2026 har bistandsbudsjettet reelt sett blitt mindre, altså når en prisjusterer beløpene.⁷ For å illustrere dette, her er de samlede bistandsbudsjettene per år både i nominelle tall (det året) og prisjustert til 2026-kroner:

År	Budsjett (mill. kroner, nominelt)	Andel av BNI	KPI-justering (2026=100)	Budsjett i 2026-kroner (mill.)	Endring fra året før
2022	49 624	0,864%	84,5	58 705	
2023	56 800	1,059%	89,4	63 510	8%
2024	51 994	1,059%	94,3	55 116	-13%
2025	57 117	1,014%	97,3	58 705	7%
2026	56 624	0,995%	100,0	56 624	-4%

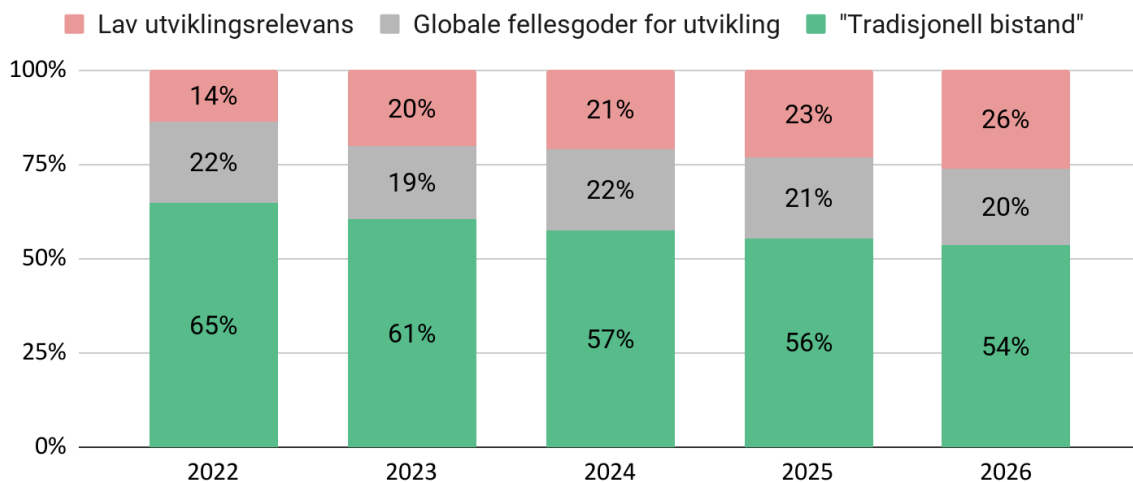
⁷ Her er det prisjustert for den norske konsumprisindeksen. Alternativt kunne en justert for prisvekst på de varer og tjenester bistanden går til å kjøpe, og justert for svekket valuta i samme periode. Det ville vist at kjøpekraften en får for norsk bistand har gått enda mer ned enn vist her.

2.3 Budsjettanalyse per år:

Nedenfor vises en mer detaljerte oversikt fra vedlegget over bistandsbudsjettene 2023-2026:

2022 - regnskap					
	1a Fattigdoms- reduksjon	1b Krisehjelp	2 Globale fellesgoder for utvikling	3 Andre globale fellesgoder	Totalt
Budsjett (mill. kr)	21 006	11 110	10 778	6 730	49 624
Andel	42 %	22 %	22 %	14 %	100 %
Andel av BNI	0,37 %	0,19 %	0,19 %	0,12 %	0,86 %
Kategori 1	65 %				
Kategori 1 av BNI:	0,56 %				
2023 - etter RNB					
Budsjett (mill. kr)	22 434	11 976	10 901	11 488	56 800
Andel	39 %	21 %	19 %	20 %	100 %
Andel av BNI	0,42 %	0,22 %	0,20 %	0,21 %	1,06 %
Kategori 1	61 %				
Kategori 1 av BNI:	0,64 %				
2024 - etter RNB					
Budsjett (mill. kr)	19 493	10 340	11 266	10 896	51 994
Andel	37 %	20 %	22 %	21 %	100 %
Andel av BNI	0,36 %	0,19 %	0,21 %	0,20 %	0,96 %
Kategori 1	57 %				
Kategori 1 av BNI:	0,55 %				
2025 - RNB-forslag					
Budsjett (mill. kr)	21 001	10 706	12 090	13 320	57 117
Andel	37 %	19 %	21 %	23 %	100 %
Andel av BNI	0,37 %	0,19 %	0,21 %	0,24 %	1,01 %
Kategori 1	56 %				
Kategori 1 av BNI:	0,56 %				
2026 - forslag (Prop. 1 S)					
Budsjett (mill. kr)	19 642	10 761	11 448	14 773	56 624
Andel	35 %	19 %	20 %	26 %	100 %
Andel av BNI	0,35 %	0,19 %	0,20 %	0,26 %	1,00 %⁸
Kategori 1	54 %				
Kategori 1 av BNI:	0,53 %				

⁸ En kuriositet: regjeringens budsjettforslag er faktisk på 0,9950000000000000 % av BNI, men som tradisjon [mener Finansdepartementet](#) at Stortingets vedtak om 1 % av BNI til bistand fra 2016 skal forstås som andelen når avrundet til to desimaler (som her blir 1,00%). Regjeringen har altså foreslått absolutt så lite bistand som overhodet mulig for å oppfylle målet – og har dermed “spart” 284,545 mill. kroner.

Politiske anbefalinger

Den negative trenden illustrert av analysene i dette notatet bør stoppes og reverseres, slik at Norges internasjonale solidaritet og Stortingets vedtak om én prosent av BNI til bistand kan stå ved lag. For å oppnå dette anbefaler vi at norske politikere tar følgende grep:

I. Bistand bør primært gå til fattigdomsreduksjon og utvikling i de fattigste landene, samt humanitær bistand (kategori 1a og 1b i notatet).

Som notatet viser, går stadig mer av norsk bistand til andre tema som klimakutt, sikkerhetspolitikk og andre ting enn fattigdomsreduksjon. Dette er ikke i tråd med det norske Stortingets vedtak over ulike år, deriblant – og mest tydelig – fra innstillingen til statsbudsjettet i 2017: “i samsvar med OECDs krav skal all bruk av norske bistandsmidler ha fremme av økonomisk utvikling og velferd i utviklingsland som sitt overordnede mål.” (flertallsmerknad støttet av alle partier utenom SV).⁹ For å ivareta Stortingets vedtak, bør trenden reverseres.

Også geografisk har norsk bistand over tid blitt mindre målrettet mot de fattigste. Ifølge Norads statistikk gikk kun 31 % av Norges landspesifiserte bistand i 2024 til de fattigste landene.¹⁰ Dette er historisk lavt. Fattige land har størst behov og rammes hardest når USA og andre kutter i sine bidrag.

II. Ikke-humanitær Ukraina-støtte bør komme i tillegg til bistandsprosenten.

I 2026 foreslås det å bruke 20 % av bistandsbudsjettet på ikke-humanitær støtte til Ukraina. Dette går i hovedsak til energitiltak og drifts- og budsjettstøtte (deriblant innkjøp av gass¹¹). Likevel tas *all* sivil støtte til Ukraina fra bistandsbudsjettet (mens den militære støtten finansieres med friske midler). Verdens fattigste bør slippe å betale prisen for trygghet i Europa. Norge har tjent rundt 2000 milliarder kroner ekstra på olje og gass under krigen og har råd til å ta regningen selv.

⁹ Fra [innstilling til Stortinget](#) fra Utenriks- og forsvarskomiteen, Innst. 7 S (2016-2017). Side 14 og 15.

¹⁰ [Tall som teller - Statistikk over norsk utviklingsbistand i 2024](#) (Norad, publisert 13.05.2025)

¹¹ Siden 2022 har Norge samlet støttet Ukraina med 4,6 mrd. kroner til innkjøp av gass, [ifølge regjeringen](#).

OM FORFATTEREN

Eirik Mofoss er daglig leder i Langsikt og utdannet sivilingeniør i Industriell økonomi og teknologiledelse ved NTNU. Han startet karrieren innen IT og finans. Senere har han jobbet som finanspolitisk rådgiver for Høyres Stortingsgruppe og vært rådgiver og fagdirektør i Norad, hvor han blant annet var del av sekretariatet for en interdepartemental utredning. Han har også vært innom Utenriksdepartementet og jobbet med monitorering, evaluering og læring innen ernæring i Tanzania.

OM LANGSIKT

Langsikt er en uavhengig, ideell tankesmie for mer langsiktig politikk. Vi forener forskning og politikkutvikling for å bidra til at samfunnets ressurser brukes der de gjør mest nytte. Vårt fokus er på store globale utfordringer som kunstig intelligens, pandemier og ekstrem fattigdom. Vi utvikler ny politikk, bidrar i den offentlige samtalen og er en møteplass for alle som er interessert i langsiktig og kunnskapsbasert politikk. Vår finansiering kommer fra stiftelser og privatpersoner, uten at økonomiske bidrag gir noen innflytelse på hva vi skal mene. Les mer om oss på www.langsikt.no.

Notat fra Langsikt

Dato: 18.11.2025

Har du innspill til notatet, ta gjerne kontakt på eirik@langsikt.no

Siter gjerne notatet slik: «Eirik Mofoss: Bistandprosentens død: En analyse av hva norsk bistand går til. Notat. November 2025. Langsikt.»

Se alle våre notater om bistand på www.langsikt.no/bistand